Η συνείδηση (Άγιος Ιγνάτιος Μπριαντσανίνωφ)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 21 Δεκεμβρίου, 2016

ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ εἶναι ἡ αἴσθηση τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου, αἴσθηση λεπτὴ καὶ φωτεινή, ποὺ **ξεχωρίζει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακό**.

Ἡ αἴσθηση αὐτὴ ξεχωρίζει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ πιὸ καθαρὰ ἀπ' ὅσο ὁ νοῦς.**Πιὸ δύσκολο εἶναι νὰ παραπλανήσει κανεὶς τὴ συνείδηση παρὰ τὸν νοῦ** . Καὶ τὸν πλανεμένο νοῦ, ποὺ τὸν ὑποστηρίζει τὸ φιλάμαρτο θέλημα, γιὰ πολὺν καιρὸ τὸν ἀντιμάχεται ἡ συνείδηση.

Ἡ συνείδηση εἶναι **ὁ φυσικὸς νόμος**(1). Ἡ συνείδηση χειραγωγοῦσε τὸν ἄνθρωπο πρὶν τοῦ δοθεῖ ὁ γραπτὸς νόμος. Ἡ μεταπτωτικὴ ἀνθρωπότητα βαθμιαῖα οἰκειώθηκε ἕναν λαθεμένο τρόπο σκέψεως γιὰ τὸν Θεό, τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό. Ἡ λαθεμένη σκέψη ἐπηρέασε, φυσικά, καὶ τὴ συνείδηση. Ἔτσι, **ὁ γραπτὸς νόμος ἀποτέλεσε ἀναγκαιότητα γιὰ τὴ χειραγώγηση τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἀληθινὴ θεογνωσία καὶ τὴ θεοφιλή διαγωγή**.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἐπισφραγισμένη μὲ τὸ ἅγιο Βάπτισμα, θεραπεύει τὴ συνείδηση ἀπὸ τὴν κακὴ προδιάθεση (2) μὲ τὴν ὁποία τὴ δηλητηρίασε ἡ ἁμαρτία. Ἡ ὀρθὴ λειτουργία τῆς συνειδήσεως ἀποκαθίσταται, ἐνισχύεται καὶ σταθεροποιεῖται μὲ τὴν τήρηση τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀποκατάσταση τῆς ὑγείας καὶ ἡ ὀρθὴ λειτουργία τῆς συνειδήσεως εἶναι δυνατὲς μόνο στοὺς κόλπους τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μέσω τοῦ θείου νόμου της, πού κατευθύνει ὀρθὰ τὸν νοῦ. Γιατί κάθε λαθεμένη σκέψη ἐπιδρᾶ ἀρνητικὰ στὴ συνείδηση καὶ τὴ λειτουργία της.

Οἱ θελληματικὲς ἁμαρτίες σκοτίζουν, ἐξασθενίζουν, καταπνίγουν, ἀποκοιμίζουν τὴ συνείδηση.

Κάθε ἁμαρτία ποὺ δὲν ἐξαλείφεται μὲ τὴ μετάνοια, ἀφήνει τὴ βλαπτικὴ σφραγίδα της στὴ συνείδηση.

Ἡ ἑκούσια καὶ συνεχὴς ἁμαρτωλὴ ζωὴ σχεδὸν νεκρώνει τὴ συνείδηση. Δὲν εἶναι δυνατόν, ὡστόσο, αὐτὴ νὰ νεκρωθεῖ ἐντελῶς. Θὰ συνοδεύει τὸν ἄνθρωπο μέχρι τὸ φοβερὸ Κριτήριο τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ θὰ τὸν ἐνοχοποιήσει, ἂν τὴν καταπατοῦσε.

Σύμφωνα μὲ τοὺς ἁγίους πατέρες, ὁ ἀντίδικος τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀναφέρεται στὸ Εὐαγγέλιο (3), εἶναι ἡ συνείδηση. Καὶ πράγματι εἶναι ἀντίδικος, γιατί **ἐναντιώνεται σὲ κάθε ἄνομο ἐγχείρημά μας**.

Βαδίζοντας πρὸς τὸν οὐρανό, στὴ διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς σου, νὰ ἔχεις εἰρηνικὲς σχέσεις μ' αὐτὸν τὸν ἀντίδικο, γιὰ νὰ μὴ γίνει κατήγορός σου τότε ποὺ θ' ἀποφασίζεται ἡ κατάστασή σου στὴν αἰωνιότητα.

Λέει ἡ Γραφή: «*Θὰ ἀπαλλάξει τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ δεινὰ ἕνας ἀξιόπιστος μάρτυρας*»(4). Ἀξιόπιστος μάρτυρας εἶναι ἡ ἄμεμπτη συνείδηση. Ἡ ἄμεμπτη αὐτὴ συνείδηση τὴν ψυχὴ ποὺ ἀκούει τὶς συμβουλές της θὰ τὴ λυτρώσει ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες της μέχρι τὸν θάνατο καὶ ἀπὸ τὰ αἰώνια βάσανα μετὰ τὸν θάνατο.

Ὅπως ἡ κόψη τοῦ μαχαιριοῦ ἀκονίζεται μὲ τὴν πέτρα, ἔτσι καὶ ἡ συνείδηση ἀκονίζεται ἀπὸ τὴ νοητὴ πέτρα (5), τὸν Χριστό, **μὲ τὴ μελέτη τοῦ λόγου Του, ποὺ τὴ φωτίζει, καὶ μὲ τὴν τήρηση τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν**.

Φωτισμένη καὶ ἀκονισμένη ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ ἡ συνείδηση, λεπτομερειακὰ καὶ ὁλοκάθαρα **φανερώνει στὸν ἄνθρωπο τὶς ἁμαρτίες του**, ἀκόμα καὶ τὶς πιὸ μικρές.

Μὴν ἀσκεῖς βία στὸν ἀντίδικό σου **-μὴν παραβιάζεις τὴ συνείδησή σου! Διαφορετικά, θὰ στερηθεῖς τὴν πνευματική σου ἐλευθερία** . Ἡ ἁμαρτία θὰ σὲ αἰχμαλωτίσει καὶ θὰ σὲ δέσει. Θλίβεται ὁ προφήτης μαζὶ μὲ τὸν Θεὸ γι' αὐτοὺς ποὺ ἐπιβουλεύονται τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτό, παραβιάζοντας τὴ συνείδησή τους: «*Ὁ Ἐφραΐμ καταπίεσε τὸν ἀντίδικό του, καταπάτησε τὸ δίκιο του, γιατί ἄρχισε νὰ ἀκολουθεῖ τὴ ματαιότητα*»(6).

Ἡ «κόψη» τῆς συνειδήσεως εἶναι πολὺ λεπτή, πολὺ εὐαίσθητη, γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τὴ φυλάει προσεκτικά. Καὶ τὴ φυλάει, ὅταν ἐκτελεῖ ὅλες τὶς ὑποδείξεις τῆς συνειδήσεως καὶ ὅταν, σὲ περίπτωση ἀθετήσεως κάποιας ἀπ' αὐτὲς λόγω ἀδυναμίας ἤ πλάνης, **μετανοεῖ** μὲ δάκρυα.

Καμιὰν ἁμαρτία μὴ θεωρεῖς ἀσήμαντη. Κάθε ἁμαρτία ἀποτελεῖ παράβαση τοῦ θείου νόμου, ἐναντίωση στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καταπάτηση τῆς συνειδήσεως. Ἄλλωστε, ἀπὸ τὰ μικρά, ἀπὸ τὰ μηδαμινά, ὅπως νομίζουμε, ἁμαρτήματα **ὁδηγούμαστε σιγὰ-σιγὰ στὰ μεγάλα**. "Πόσο σοβαρὸ εἶναι αὐτό; Εἶναι βαριὰ ἁμαρτία; Μήπως δὲν εἶναι κάν ἁμαρτία; Ναί, δὲν εἶναι ἁμαρτία!". Ἔτσι σκέφτεται ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ σωτηρία του, ὅταν ἀποφασίζει νὰ γευθεῖ τὴν ἁμαρτωλὴ τροφή, τὴν τροφὴ ποὺ ἀπαγορεύει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. **Μὲ ἀβάσιμους συλλογισμοὺς καταπατᾶ διαρκῶς τὴ συνείδησή του**. Ἔτσι, **μὲ τὸν καιρό, ἡ «κόψη» της στομώνει καὶ ἡ φωτεινότητα της μειώνεται. Στὴν**

ψυχὴ ἁπλώνονται τὸ σκοτάδι καὶ ἡ παγωνιὰ —ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἀναισθησία.

Τελικὰ ἡ ἀναισθησία γίνεται πάγια κατάσταση τῆς ψυχῆς. Συχνὰ μάλιστα, συμβαίνει νὰ εἶναι ἱκανοποιημένη ἡ ψυχὴ μὲ τὴν ἀναισθησία της, θεωρώντας τὴν κατάσταση εὐάρεστη στὸν Θεό, κι ἔτσι νὰ ἔχει τὴ συνείδηση της ἀναπαυμένη. Στὴν πραγματικότητα, βέβαια, **ἀφοῦ ἔχασε τὴ μακάρια συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητάς της, ποὺ εἶναι ἡ βάση τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τύφλωσε καὶ ἀποκοίμισε τὴ συνείδηση** (7).

Ἀθέατες τότε, μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς ἀναισθησίας, διάφορες ἁμαρτίες ὁρμοῦν σὰν ληστὲς μέσα στὴν ψυχὴ καὶ τὴν κάνουν κρησφύγετό τους. Οἱ ἁμαρτίες αὐτές, μένοντας ἐκεῖ γιὰ πολύ, γίνονται **συνήθειες**. **Μὲ τὸν καιρὸ ἑδραιώνονται καὶ ἰσχυροποιοῦνται ὅσο καὶ οἱ φυσικὲς ἰδιότητες τῆς ψυχῆς, καμιὰ φορά μάλιστα ξεπερνοῦν σὲ δύναμη ἀκόμα κι αὐτὲς τὶς φυσικὲς ἰδιότητες. Οἱ ἁμαρτωλὲς συνήθειες ὀνομάζονται πάθη.** Χωρὶς νὰ τὸ συνειδητοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἁλυσοδένεται σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ γίνεται αἰχμάλωτός της, δοῦλος της.

Ὅποιος ἀδιαφορεῖ συστηματικὰ γιὰ τὶς ὑπομνήσεις τῆς συνειδήσεως, ἀφήνει τὸν ἑαυτό του νὰ αἰχμαλωτιστεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος μόνο μὲ ἔντονο προσωπικὸ ἀγώνα καὶ μὲ τὴ δυναμικὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ μπορέσει νὰ σπάσει τὶς ἁλυσίδες του καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ πάθη. Γιατί τὰ πάθη ταυτίστηκαν μὲ τὴ φύση του, ἔγιναν, θαρρεῖς, ἰδιότητές της.

Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ! Μ’ ὅλη τὴν προσοχὴ καὶ τὴν ἐπιμέλεια φύλαξε τὴ συνείδησή σου.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, πρῶτον, ὡς πρὸς τὴ σχέση σου μὲ τὸν Θεό . Νὰ τηρεῖς ὅλες τὶς ἐντολές Του, τόσο ὅταν σὲ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι ὅσο καὶ ὅταν δὲ σὲ βλέπουν. Γιατί καὶ ὅταν δὲν σὲ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι, ὅ,τι κάνεις, ἀκόμα καὶ ὅ,τι σκέφτεσαι, γίνεται γνωστὸ στὸν Θεὸ καὶ στὴ συνείδησή σου.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, δεύτερον, ὡς πρὸς τὴ σχέση σου μὲ τὸν πλησίον. Μὴν ἀρκεῖσαι σὲ μίαν εὐπρεπῆ ἐξωτερικὴ συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς συνανθρώπους σου. Πρέπει ἀπὸ τὴ συμπεριφορά σου νὰ ἱκανοποιεῖται ἡ συνείδησή σου. Καὶ ἡ συνείδηση ἱκανοποιεῖται, ὅταν ὄχι μόνο οἱ πράξεις σου ἀλλὰ καὶ τὰ αἰσθήματά σου γιὰ τὸν πλησίον ἀνταποκρίνονται στὶς ἐντολὲς τοῦ Εὐαγγελίου.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, τρίτον, ὡς πρὸς τὰ πράγματα, ἀποφεύγοντας τὰ περιττὰ καὶ τὰ πολυτελή. Νὰ θυμᾶσαι πὼς ὅλα τὰ ἀντικείμενα ποὺ χρησιμοποιεῖς

στὴν καθημερινή σου ζωὴ εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ.

Φύλαξε τὴ συνείδησή σου, τέταρτον, ὡς πρὸς τὸν ἴδιο σου τὸν ἑαυτό. Μὴν ξεχνᾶς πὼς εἶσαι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ Τοῦ μοιάσεις (8), νὰ Τοῦ παρουσιάσεις κάποτε αὐτὴ τὴν εἰκόνα καθαρὴ καὶ ἄμεμπτη.

Ἀλίμονο, ἀλίμονο στὴν ψυχή, στὴν ὁποία ὁ Κύριος, τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, δὲν θ' ἀναγνωρίσει τὴν εἰκόνα Του! Ἀλίμονο στὴν ψυχή, στὴν ὁποία δὲν θὰ βρεῖ καμιὰν ὁμοιότητα μὲ τὸν ἑαυτό Του! Αὐτὴ ἡ ψυχὴ θ' ἀκούσει τὴν τρομερὴ καταδίκη: «*Δὲν σὲ ξέρω!*»(9). Ἡ ἄχρηστη εἰκόνα θὰ ριχθεῖ στὴν ἄσβεστη φλόγα τῆς γέεννας.

Ἀνέκφραστη καὶ ἀτελεύτητη, ἀπεναντίας, θὰ εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς, στὴν ὁποία ὁ Κύριος θ' ἀναγνωρίσει τὴν εἰκόνα Του, στὴν ὁποία θὰ δεῖ τὴν προπτωτικὴ θεία ὀμορφιά, δῶρο τῆς ἄπειρης ἀγαθότητάς Του στὸ πλάσμα Του. Αὐτὴ ἡ ὀμορφιὰ τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μετὰ τὴν προπατορικὴ πτώση χάθηκε, ἀλλὰ ἀποκαταστάθηκε καὶ αὐξήθηκε μὲ τὴ λυτρωτικὴ οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωσε ἐντολὴ νὰ διατηροῦμε τὴ θεία ὀμορφιὰ τῆς ψυχῆς μας ἀκέραιη καὶ ἄσπιλη, ἀποφεύγοντας ὅλες τὶς ἁμαρτίες καὶ τηρώντας ὅλες τὶς εὐαγγελικὲς ἐντολές.

Τῆς ἀποφυγῆς τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν ἄγρυπνος ἐπιτηρητὴς καὶ ἀσίγητος παρακινητής εἶναι ἡ συνείδηση. Ἀμήν.

---

1. Ἀββᾶ Δωροθέου, ὅ.π., Γ', 40.

2. Βλ. Ἑβρ. 10:22.

3. Βλ Ματθ. 5:25. Λουκ. 12:58.

4. Παροιμ. 14:25.

5. Βλ Α' Κόρ. 10:4.

6. Ὡσηὲ 5:11.

7. Βλ. Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, ὅ.π.. ΙΖ.

8. Βλ. Γεν. 1:26-27.

9. Πρβλ. Ματθ. 25:12. Λουκ. 13:25, 27.

(Ἀπό τό βιβλίο «ΑΣΚΗΤΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ» Ἁγίου Ἰγνατίου Μπριαντσανίνωφ, ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ, ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ, ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ)

(Πηγή ηλ. κειμένου: agiazoni.gr)